

Az önkéntesek motivációi a hazai rendezésű nemzetközi sporteseményeken

I. Bevezetés

Az önkéntesség egyre fontosabb szerepet kap a sport területén (Nagel és mtsai., 2020), különösen a nemzetközi sportesemények szervezésében, ahol az önkéntesek munkájára egyre nagyobb szükség van (Kim, 2018; Perényi, 2018). A sportrendezvények szervezői az önkénteseket kiemelt humánerőforrásként kezelik (Kim, 2018). Számos nemzetközi kutatás megerősíti, hogy az önkéntesek nélkülözhetetlenek a sportesemények sikeres lebonyolításában (Bang és Ross, 2009). Szerepvállalásuk nemcsak a sportrendezvények szervezésében, hanem azok későbbi fenntarthatóságában is kulcsfontosságú (Laczkó és Paár, 2018; Mezei és mtsai., 2021). Az elégedett önkéntesek nagyobb valószínűséggel térnek vissza a jövőben, ha pozitív tapasztalatokat szereznek (Kim, 2018). A sportesemények önkéntes szerepével kapcsolatos nemzetközi kutatások arra is felhívják a figyelmet, hogy az önkéntesek rendkívül heterogén csoportot alkotnak (Kim, 2018; Schlesinger és Gubler, 2016). Ezért az elmúlt évtizedekben tudományos kérdéssé vált annak megismerése, hogy milyen tényezők motiválják az egyéneket az önkéntes tevékenység végzésére, valamint, hogy melyek azok a változók (pl. szocio-demográfiai), amelyek ezt befolyásolják (Schlesinger és Gubler, 2016).

A téma aktualitása abban rejlik, hogy 2010 óta Magyarországon a sport stratégiai ágazattá vált, és ennek keretében az elmúlt években számos nemzetközi sporteseményt rendeztek (Polcsik és mtsai., 2023). Az ilyen nagyszabású események sikeres lebonyolításában és szervezésében meghatározó szerepet játszottak az önkéntesek (Laczkó és Paár, 2018; Perényi, 2018). A 2017-es FINA világbajnokságon 3500 önkéntes segédkezett a világesemény sikeres lebonyolításában (Perényi, 2018), míg a 2023-as atlétikai világbajnokságon 2500 önkéntes 15 000 munkaórát dolgozott (Perényi és Polcsik, 2024). Az említett példák is jól mutatják, hogy az önkéntesek munkája nélkülözhetetlen, mivel hozzájárulnak a rendezvények lebonyolításához, támogatják a résztvevőket, és biztosítják, hogy az események vendégszerető légkörben valósuljanak meg.

A Magyarországon rendezett nemzetközi sportesemények az elmúlt években a hazai kutatók figyelmét is felkeltették (Polcsik és Perényi, 2020). A korábbi kutatások elsősorban a sportesemények gazdasági és turisztikai előnyeire fókuszáltak (Laczkó és Stocker, 2020), valamint vizsgálták a rendező városok helyi lakosainak véleményét a sporteseményekhez kapcsolódó hatásokról (Polcsik és mtsai., 2023).

Bár van néhány példa az önkéntesek szerepével kapcsolatos kutatásokra a hazai rendezésű sportesemények kapcsán, a magyar nyelvű szakirodalom még viszonylag korlátozott ezen a téren (Mezei és mtsai., 2021). Mindezek ellenére a korábbi szakirodalom hangsúlyozza, hogy az önkéntesek szerepvállalása és jövőbeni megtartása kulcsfontosságú a sikeres lebonyolításuk érdekében (Kim, 2018).

Jelen kutatás célja, hogy feltárja az elmúlt években Magyarországon rendezett világ- és kontinentális sporteseményeken tevékenykedő önkéntesek motivációit, valamint a szocio-demográfiai jellemzőit és a múltbéli önkéntes tapasztalataikat. További kutatási cél annak vizsgálata, hogy van-e különbség az önkéntesek motivációi között.

II. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az önkéntesség meghatározása, jellemzői

Az önkéntesség meghatározása nem egységes a tudományos szakirodalomban (Kim, 2018), ugyanakkor a főbb jellemzők az önkéntes tevékenységre vonatkozóan a következők: az önkéntesség nem fizetett szolgáltatás, elkötelezettséget követel meg az önkéntesektől, és időadományt jelent az adott tevékenység elvégzésére (Bang és Ross, 2009). Tehát maga a tevékenység önkéntes alapon történik, vagyis kényszer nélkül, nem ellenszolgáltatásért végzett, és mindig más egyének, csoportok érdekében folytatott tevékenység (Markos, 2016; Lockstone és mtsai, 2010).

Az önkéntes tevékenységek különböző formái számos munkaterületen megjelennek, például az egészségügyben (Markos, 2022), az oktatásban (Szűcs és Fejes, 2024), a kultúrában (Bartal, 2023), vallási rendezvényeken (Perényi és Kalencsik, 2021), valamint a sport területén (Mezei és mtsai., 2021; Perényi, 2018). Az önkéntességen keresztül az egyének kipróbálhatják magukat különböző területeken, ami hozzájárulhat a személyes és szakmai fejlődésükhöz (Markos, 2016).

Az önkéntes tevékenység típusától függően megkülönböztethető az epizodikus és a folyamatos önkéntesség (Kim, 2018). A sportesemények önkéntes munkája kapcsolódik az epizodikus önkéntességhez (Kim, 2018). Az alkalmi, epizodikus önkéntesség olyan szolgáltatásokat nyújt, amely egy adott időszakra vonatkozik, vagy rövid időközönként ismétlődően zajlik (Schlesinger és Gubler, 2016). Az epizodikus önkéntes jellemzője, hogy általában rövid és

meghatározott időtartamban járulnak hozzá akár egyetlen kulturális rendezvény (Perényi és Kalencsik, 2021) vagy nemzetközi sportesemény (Perényi, 2018) szervezési feladataihoz.

Ezek során konkrét feladatokat kapnak, és különböző tevékenységi körökbe kapcsolódnak be (Kim, 2018). Ilyen, különböző területeken megjelenő feladatok: jegyértékesítés, résztvevők irányítása, adminisztráció, egészségügyi szolgáltatás biztosítása, valamint sportolók szállításával kapcsolatos feladatok (Gösi, 2020).

2.2. A portesemények önkénteseinek motivációi

Tekintettel az önkéntesek jelentős hozzájárulására a nemzetközi sportesemények területén, tudományos kérdéssé vált az önkéntesek motivációjának megismerése, különösen arra a kérdésre keresve a választ, hogy melyek azok a tényezők, amelyek potenciálisan befolyásolják a részvételt az önkéntesek körében. A szakterületen a motivációt olyan folyamatnak tekintik, amely során az egyént bizonyos tényezők inspirálják az adott tevékenység elvégzésére (Rehberg, 2005).

A kutatási területen számos olyan motivációs tényezőt azonosítottak, amelyek fontosak lehetnek az önkéntesek számára a nemzetközi sporteseményeken való részvétel szempontjából (Schlesinger és Gubler, 2016). Az egyik ilyen motivációs tényező az altruizmushoz kapcsolódó „értékek” tématerülete. Az egyének fontosnak tartják, hogy segítsenek másoknak ellenszolgáltatás nélkül. Ezen kívül az „interperszonális kapcsolatok” tényezője is hangsúlyos, amely azt szemlélteti, hogy az egyének célja valamilyen társadalmi kapcsolat kialakítása és fejlesztése az önkéntességen keresztül, interakcióba lépve más személyekkel (Bang és Ross, 2009; Khoo és Engelhorn, 2011; Schlesinger és Gubler, 2016). Mindezek egyedi motivációkat és célokat képviselnek az önkéntesek számára.

A közösség iránti büszkeség érzése is megjelenhet, mivel a nemzetközi sportesemények egyedi lehetőséget kínálnak a rendező országok irányába és a sportesemény szervezéséhez kapcsolódóan is. Az esemény hazai körülmények között történő megrendezése, valamint az ahhoz való önkéntes hozzájárulás büszkeségérzetet adhat (Bang és Ross, 2009).

További motivációs tényező lehet a „karrierorientáció”, mivel az önkéntesek kereshetik azokat a lehetőségeket, amelyek túlmutatnak az altruista értékeken, amikor a sporteseményeken önkénteskednek (Kim és mtsai, 2018). Ilyenkor új tapasztalatokat szerezhhetnek, és új kapcsolatokat építhetnek, amelyeket a jövőbeni munkavállalásuk során akár fel is használhatnak.

Motivációs tényezőként megjelenhetnek az úgynevezett „külső juttatások” is, amelyek kézzelfogható és anyagi előnyökre utalnak.

Az önkéntes szolgáltatásért cserébe anyagi juttatást ugyan nem, viszont olyan juttatások megjelenhetnek, mint például a rendezvény formaruhája, az étkezés biztosítása vagy az adott sporteseményre szóló ingyenes belépőjegyek lehetősége (KIM és mtsai, 2018).

Végül, igazán fontos indíték lehet a sporteseményeken történő önkéntes részvételre vonatkozóan a sport iránti szeretet érzése. Mindez magába foglalja a sport iránti érdeklődést általában, valamint az eseményhez kapcsolódó sportág kedveltségét is. Mindemellett azok az egyének, akik aktívan részt vesznek a sportban és nagy lelkesedéssel bírnak a sportok iránt, számukra ennek az egyik legjobb kifejezőmódja a sporttal kapcsolatos önkéntes tevékenységben való részvétel (Bang és Ross, 2009).

2.3. A sporteseményeken önkénteskedők motivációinak mérése a korábbi szakirodalmakban

A kutatási területen a legtöbb vizsgálat kérdőíves adatgyűjtéssel mérte az önkéntesek motivációját. Különböző dimenziók mentén vizsgálták az önkéntesek motivációját, arra keresve a választ, hogy számukra mely tényezők mennyire fontosak a sporteseményeken való önkéntes részvételben. Kim (2018) szakirodalmi tanulmánya szerint nincs egységesen elfogadott skála az önkéntesek motivációjának megismerésére a sportesemények kontextusában. Több validált kérdőív is megjelent a nemzetközi szakirodalomban, mint például a Special Event Volunteer Motivation Scale (SEVMS) és a Volunteer Motivation Scale for International Sporting Events (VMS-ISE), ugyanakkor ezeket a kérdőíveket nem kifejezetten a sportesemények kontextusára fejlesztették. Viszont az Olympic Volunteer Motivation Scale (OVMS) (Giannoulakis és mtsai., 2007) már a sporteseményekre, különösen az olimpiák kontextusára fejlesztett mérőeszköz volt. A kutatási területnek fontos sajátossága, hogy megragadják a sport iránti szeretettel kapcsolatos egyedi motivációk mérését, mint a sporteseményeken való önkéntes tevékenység jelentős ösztönzőjét (Bang és Ross, 2009). Kifejezetten a nemzetközi sporteseményekre fejlesztett validált kérdőívek is léteznek, amelyet más típusú sportrendezvények környezetében is lehet alkalmazni. Ilyen például a Bang és Ross (2009) által javasolt Volunteer Motivations Scale for International Sporting Events (VMS-ISE) elnevezésű kérdőív, amelyet számos korábbi kutatás, különböző típusú sportesemények önkéntesire használtak fel különböző sportesemények önkénteseinek motivációjának megismerésére (Schlesinger és Gubler, 2016). A nemzetközi sportesemények önkénteseinek motivációit mérő skálát (VMS-ISE) több korábbi kutatásban is felhasználták (pl. Bang és Ross, 2009; Schlesinger & Gubler, 2016). Kim és munkatársai (2018) által továbbfejlesztették a kérdőívet, amely 19 állítás és hat dimenzió mentén vizsgálja az önkéntesek motivációit.

III. Anyag és módszer

Jelen kutatás a hazai rendezésű nemzetközi sportesemény önkénteseinek motivációját vizsgálja. Az adatfelvételre 2024. szeptemberében került sor. Az adatgyűjtés a közösségi média platformján, az önkéntesek zárt csoportjában valósult meg. A kérdőívet önkéntes alapon, anonim módon töltötték ki. A vizsgálat elemszáma 563 fő volt (N=563). A kutatás kérdőíve a nemzetközi sportesemények kontextusában már használt angol nyelvű validált mérőeszköz, nevezetesen a Volunteer Motivations Scale for International Sporting Events (VMS-ISE) skála (Bang és Ross, 2009) hazai környezethez történő adaptációjaként került alkalmazásra. A használt kérdőív 19 állítás mentén 6 különböző motivációs téma területen vizsgálja az önkéntesek motivációit: „Értékek kifejezése” (négy állítás); „Személyes kapcsolatok” (három állítás); „Karrierorientáció” (három állítás); „Külső jutalmak” (három állítás); „A sport szeretete” (három állítás); „Közösség iránti büszkeség” (három állítás). Az önkéntesek motivációit mérő 19 állítást 5 fokozatú Likert-skálán került felmérésre (1 = egyáltalán nem fontos, 2 = nem fontos, 3 = semleges, 4 = fontos, 5 = rendkívül fontos) (2. táblázat). A kutatás kérdőíve három részből állt: (1) szocio-demográfiai jellemzők (társadalmi nem, korcsoport, iskolai végzettség), (2) az önkéntes motivációkat mérő állítások (19 item), és a korábbi önkéntes tapasztalatra és a jövőbeni önkéntes szándékra kérdezett rá. A dimenziók azonosítása a 19 állítás bevonásával főkomponens-analízis (PCA) varimax rotációjával valósult meg. A motivációs állításokról az önkéntesek véleménye közötti eltérések azonosítása a szocio-demográfiai (nem, életkor, iskolai végzettség) és a korábbi önkéntes tapasztal változói mentén kétmintás t-próbával és egyirányú varianciaanalízissel (ANOVA – teszt) valósult meg. Az adatok elemzése adatokat az SPSS 26 programmal történt.

A kérdőív kitöltőinek száma 563 fő (N=563) (1. táblázat). A társadalmi nem szerinti megoszlást tekintve a válaszadók 36,7%-a (N=207) férfi, míg 63,3%-a (N=356) nő. A válaszadók korcsoport szerinti eloszlásában kiemelkedik a 19-29 évesek korcsoportja, amely a minta 33,3%-át képviseli. A 16-18 évesek korcsoportja 16,7%-ot, a 40-49 éveseké 16,6%-ot, a 30-39 éveseké 10,6%-ot, az 50-59 éveseké szintén 10,6%-ot, míg a 60 évesek és idősebbek korcsoportja 12,2%-ot képvisel. A már befejezett, legmagasabb iskolai végzettség tekintetében az alapfokú végzettséggel rendelkezők aránya 13,0%, a középfokú végzettséggel rendelkezőké 34,8%, míg a főiskolai/egyetemi végzettséggel rendelkezőké 53,2%. Tehát az önkéntesek több mint fele rendelkezik felsőfokú végzettséggel.

1. táblázat: A minta szocio-demográfiai jellemzői (N= 563)

Változók	N;%
Társadalmi nem	
Férfi	36,7
Nő	63,3
Korcsoport	
16-18	16,7
19-29	33,3
30-39	10,6
40-49	16,6
50-59	10,6
60+	12,2
Iskolai végzettség	
Alapfokú	13,0
Középfokú	34,8
Felsőfokú	53,2

IV. Eredmények

4.1. A faktoranalízis eredményei

A faktoranalízis a 19 motivációval kapcsolatos állítás bevonásával valósult meg. A minta megfelelő volt a faktorelemzési eljárások elvégzéséhez, amint azt a minta megfelelőségére vonatkozó Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) érték (0,869) és a Bartlett-féle teszt (BTS) ($\chi^2/df = 12,111$ (232); $p < 0,001$) is mutat. A faktorok a teljes variancia 78,69%-át magyarázzák. Minden item megfelelően illeszkedett, a faktortöltések minden esetben meghaladták a 0,5-es küszöbértéket és 0,603 - 0,898 közötti értéket vettek fel (Nunnally és Bernstein, 1994). A 2. táblázat a kérdőív faktorstruktúráját, valamint az állításokhoz tartozó átlagokat és szórásokat mutatja be.

A faktorokstruktúra a korábbi szakirodalommal megegyező szerkezetet mutatott; a dimenziók az alábbi elnevezéseket kapták: Értékek kifejezése ($\alpha=0,82$), Személyes kapcsolatok ($\alpha= 84$), Karrierorientáció ($\alpha = 88$), Külső jutalmak (α pre 0,87), Sport szeretete (α 0,76) Közösség iránti büszkeség ($\alpha = 0,78$). A kérdőív megbízhatóságát a Cronbach- α jelzi, melynek értéke minden dimenzió esetében megfelelő megbízhatóságot mutatott ($\alpha>0,70$) (Nunnally és Bernstein, 1994).

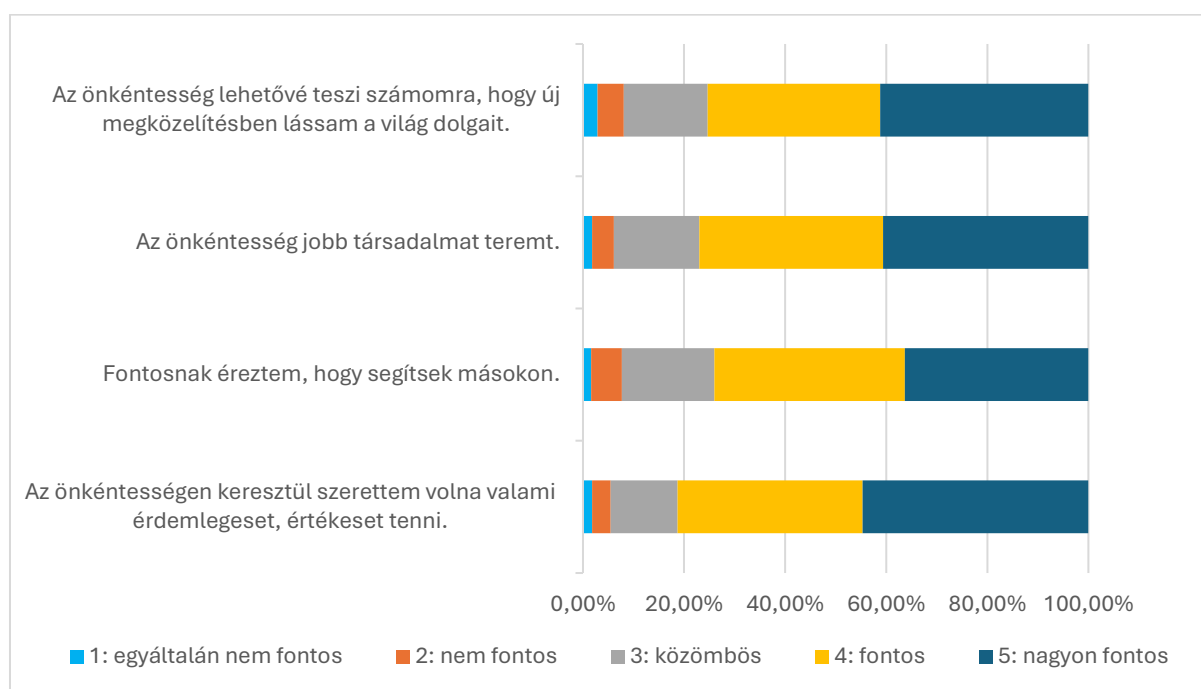
2. táblázat. A kérdőív faktorstruktúrája, az állítások átlaga (M) és szórása

Változók	λ	M	SD
Érték kifejezés			
Az önkéntességen keresztül szerettem volna valami érdemlegeset, értékeset tenni.	0,801	4,31	0,867
Fontosnak éreztem, hogy segítsék másokon.	0,792	4,15	0,92
Az önkéntesség jobb társadalmat teremt.	0,791	4,13	0,962
Az önkéntesség lehetővé teszi számomra, hogy új megközelítésben lássam a világ dolgait.	0,726	4,05	1,022
Személyes kapcsolatok			
Szerettem volna interakcióba lépni másokkal.	0,898	3,86	1,078
szerettem volna kapcsolatokat kialakítani másokkal.	0,894	3,81	1,119
Szerettem volna különböző, akár ismeretlen emberekkel együtt dolgozni.	0,806	3,71	1,073
Karrierorientáció			
Szerettem volna, hogy az önkéntes tapasztalat jól mutasson az önéletrajzomban.	0,799	2,58	1,356
Új kapcsolatokat akartam szerezni, amelyek segíthetnek a vállalkozásomban vagy a szakmai karrieremben.	0,777	2,48	1,368
Munkával kapcsolatos tapasztalatokat szerettem volna szerezni.	0,764	3,43	1,342
Külső jutalmak			
Meg akartam kapni a rendezvény formaruháját ruházatát.	0,863	2,71	1,252
Ingyenes élelmiszerellátást akartam kapni az eseményen.	0,799	1,98	1,11
Jegyet/ingyenes belépőt akartam kapni.	0,789	2,34	1,232
Sport szeretete			
A sport szeretete motivált.	0,892	4,07	1,077
A sportesemények szeretete motivált.	0,816	4,3	1,051
Az atlétika sportág világeseménye motivált.	0,728	3,97	1,146
Közösség iránti büszkeség			
Szerettem volna kifejezni büszkeségemet a közösségem, hazám iránt.	0,837	3,41	1,356
Büszke vagyok arra, hogy hazánk adott otthont ennek a sporteseménynek.	0,865	4,18	1,085
Ez a sportesemény emelte a közösségem (pl. egyesületem, munkahelyem) presztízsét.	0,603	2,28	1,287

Megjegyzés: λ = faktortöltés; M= átlag; SD=szórás

4.2. A motivációs állításokkal kapcsolatos vélemények

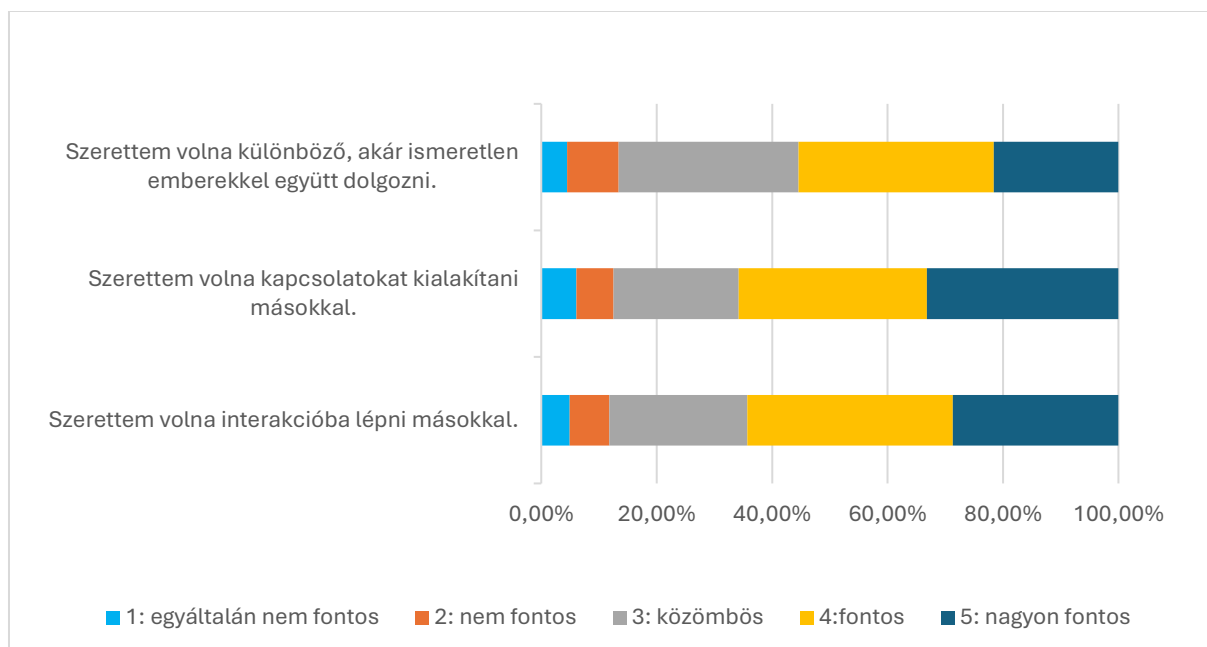
Az altruista értékekhez kapcsoló állítások fontos motivációs tényezőként jelentek meg az önkéntesek körében. Az állítások közül "Az önkéntességen keresztül szerettem volna valami érdemlegeset, értékeset tenni" állítást a válaszadók 44,7%-a értékelte „nagyon fontosnak”, és további 36,6%-uk „fontosnak”. Hasonlóan magas válaszadói értékek figyelhetők meg önkéntesség társadalmi előnyeire és a mások segítésére vonatkozóan, mint például "Fontosnak éreztem, hogy segítek másokon" (36,3%) és "Az önkéntesség jobb társadalmat teremt" (40,6%) állításoknál. Csupán a megkérdezettek kevesebb, mint 10%-ának „nem fontos” vagy „egyáltalán nem fontos”-ak ezek az értékek (1. ábra).



1. ábra: Az értékek kifejezésével kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

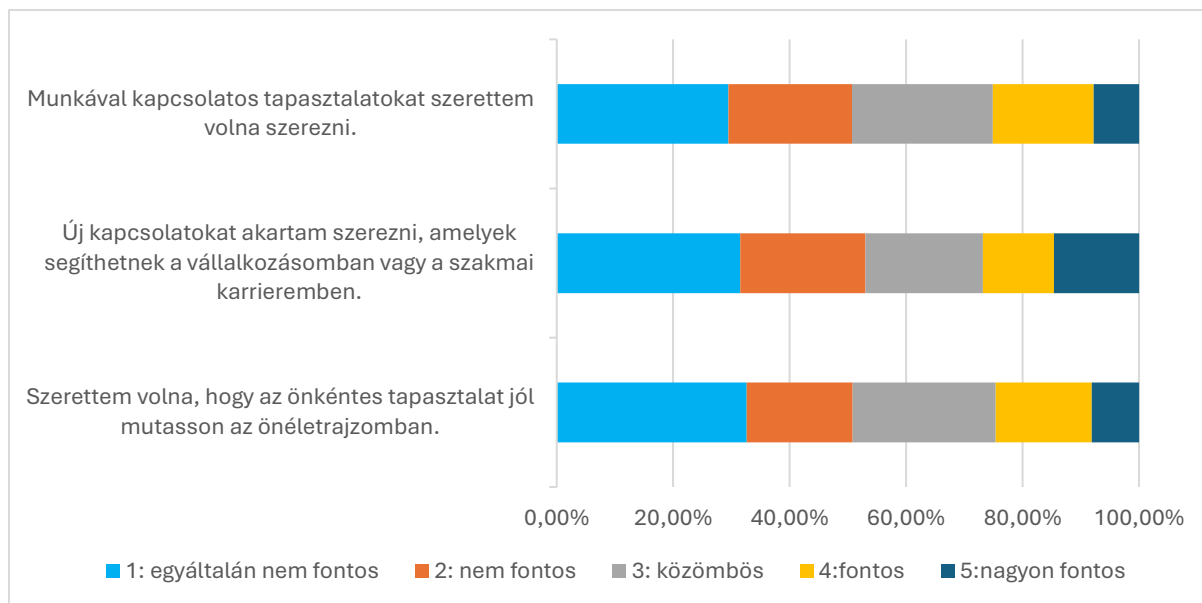
A személyes kapcsolatok dimenziójában szereplő állítások közül a válaszadók több mint fele értékelte „fontosnak” vagy „nagyon fontosnak” azokat az állításokat, amelyek a társas interakciókra vonatkoztak, mint például a "Szerettem volna interakcióba lépni másokkal" (64,3%) és "Szerettem volna kapcsolatokat kialakítani másokkal" (65,8%). A személyes kapcsolatok keresése, valamint az együttműködés igénye másokkal (pl. "Szerettem volna különböző, akár ismeretlen emberekkel együtt dolgozni") is fontos motiváció.

Ugyanakkor nem mindegyik válaszadó tartotta kiemelkedően fontosnak a személyes kapcsolatok építését, mivel a megkérdezettek közel 15%-ának ezek egyáltalán nem vagy kevésbé fontosak (2.ábra).



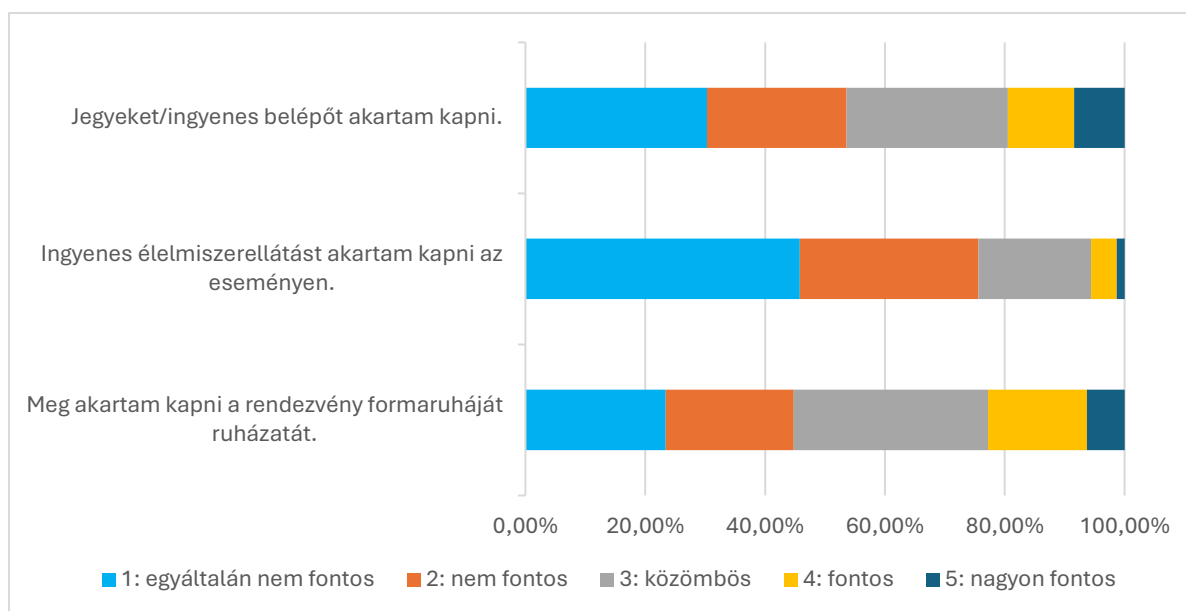
2. ábra: A személyes kapcsolatokkal kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

A karrierépítés szempontja kevésbé tűnik lényeges motivációnak a megkérdezett önkéntesek körében. Például, a *"Szerettem volna, hogy az önkéntes tapasztalat jól mutasson az önéletrajzomban"* állításhoz a válaszadók 32,6%-a értékelte „*egyáltalán nem fontos*”-nak, és további 18,2%-uk tartotta „*kevésbé fontosnak*”. Ezzel szemben sokkal kevesebben jelölték meg „*nagyon fontos*” opciót, csupán a válaszadók 8,1%-a. Hasonlóan, az *"Új kapcsolatokat akartam szerezni, amelyek segíthetnek a vállalkozásomban vagy a szakmai karrieremben"* és a *"Munkával kapcsolatos tapasztalatokat szerettem volna szerezni"* kérdések is viszonylag alacsonyabb értékelést kaptak a „*nagyon fontos*”-nak vagy „*fontos*”-nak jelölt válaszadóktól, ami arra utal, hogy a karrierépítéssel kapcsolatos motivációk nem a legfontosabb tényezők az önkéntes tevékenységben való részvétel során (3. ábra).



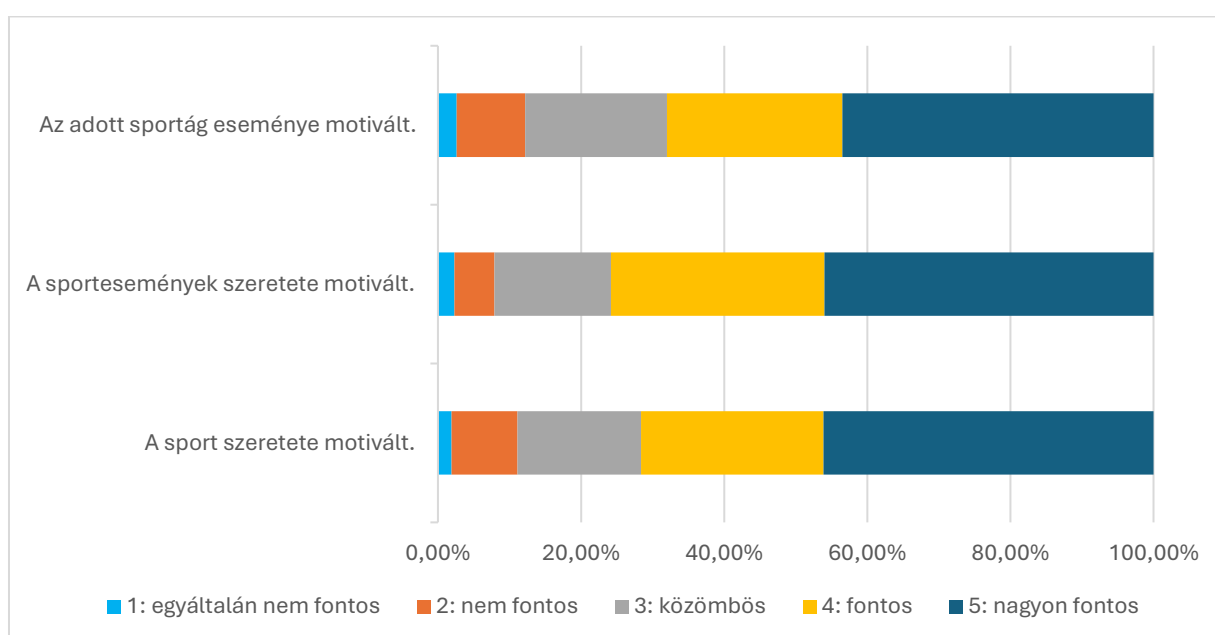
3.ábra: A karrierorientációval kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

A külső jutalmak dimenziójához tartozó materiális juttatások tartoznak, mint a sportrendezvény formaruhája, az ingyenes étkezés lehetősége, vagy az esemény jegyeihez való ingyenes belépőkhöz való hozzáférés. Az eredmények azt mutatják, hogy a külső jutalmakkal kapcsolatos állítások viszonylag alacsony motiváló erővel bírtak. Az *"Ingyenes élelmiszerellátást akartam kapni az eseményen"* kérdés esetében például a megkérdezettek 45,8%-a egyáltalán nem tartotta ezt fontosnak, míg csupán 1,3%-uk jelölte meg ezt „nagyon fontos”-nak. Hasonlóan, az *"Meg akartam kapni a rendezvény formaruháját"* és *"Jegyeket/ingyenes belépőt akartam kapni"* állításoknál is inkább az alacsony értékek domináltak, ugyanis ezeket nem tartották fontosnak (4.ábra).



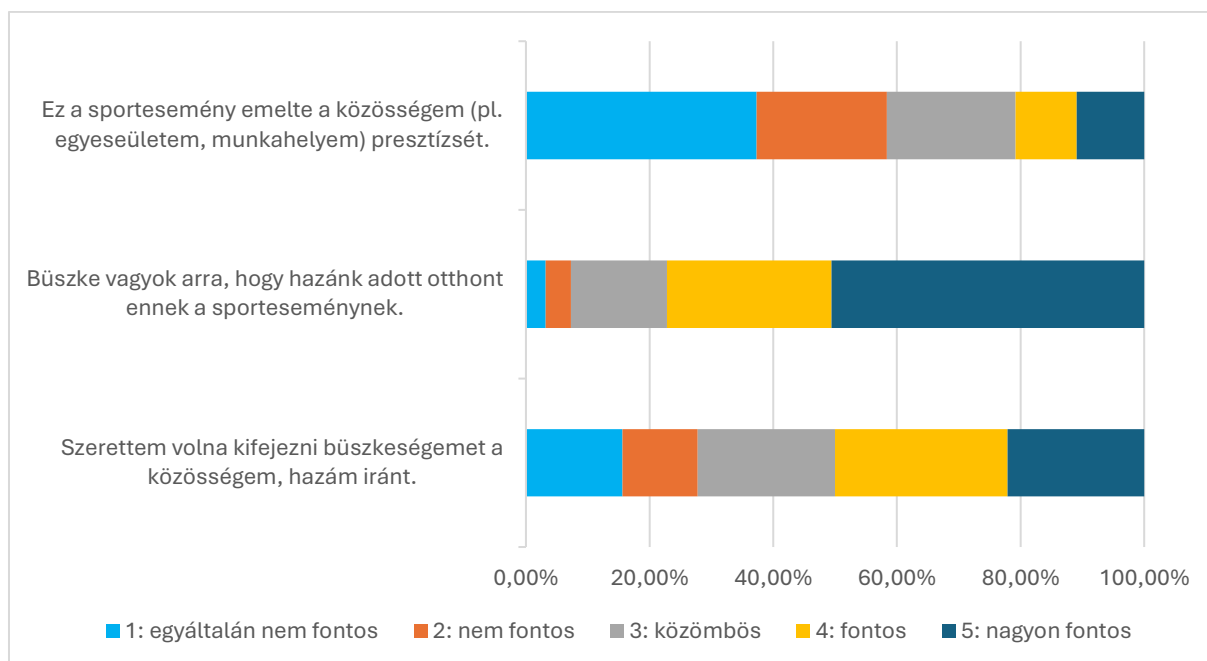
4. ábra: A külső jutalmakkal kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

A sport iránti szeretet, mint motivációs tényező az önkéntes tevékenységre vonatkozóan kiemelkedőnek tűnik. Az *"A sport szeretete motivált"* és *"A sportesemények szeretete motivált"*, valamint az adott sporteseményhez kapcsoló sportág szeretetére vonatkozó állítást is „*nagyon fontos*”-nak értékelték, a válaszadók több mint 40%-uk adta a legmagasabb pontszámot a vonatkozó állításokra. A sport és a sportág, valamint az adott sportesemény kedveltségére vonatkozó állítások a megkérdezett kevesebb mint 15%-ának voltak nem fontos tényezők (5. ábra).



5. ábra: A sport szeretetével kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

A sportesemény szervezéséhez és az ahhoz kapcsolódó önkéntes tevékenység által létrejövő büszkeség érzése jelentős motivációs tényezőnek bizonyult. A válaszadók jelentős része számára a közösség és haza iránti büszkeség kifejezése fontos volt, különösen a "*Büszke vagyok arra, hogy hazánk adott otthont ennek a sporteseménynek*" állítás esetében, ahol *nagyon fontosnak* 50,6%-os válaszadói arány figyelhető meg. Az "*A sportesemény emelte a közösségem (pl. egyesületem, munkahelyem) presztízsét*" állítás már kevésbé kiemelkedő, ugyanis a megkérdezettek 37,3%-uk ezt „nem fontos”-nak értékelte.



6. ábra: A közösség iránti büszkeséggel kapcsolatos vélemények az önkéntesek körében (N= 563)

Az önkéntesség altruista értékeihez kapcsolódó „Értékek kifejezése” dimenzióban szereplő állítások, mint például a „*Fontosnak éreztem, hogy segítek másokon*” ($M = 4,01$, $SD = 0,92$) és a „*Az önkéntesség jobb társadalmat teremt*” ($M = 4,10$, $SD = 0,94$) kiemelt szerepet kaptak, ami arra utal, hogy az önkéntesek jelentős része az altruista szándékokat és a rendezvény során megjelenő értékteremtést kiemelten fontosnak tartották.

A társadalmi kapcsolatok és az egymás közötti interakciók kialakításának lehetősége szintén motiválta az önkénteseket: „*Szerettem volna interakcióba lépni másokkal*” ($M = 3,98$, $SD = 1,09$), és a „*Szerettem volna kapcsolatokat kialakítani másokkal*” ($M = 3,96$, $SD = 1,11$), valamint a „*Szerettem volna különböző, akár ismeretlen személyekkel együtt dolgozni*” ($M = 3,89$, $SD = 1,08$). Ezek az eredmények azt jelzik, hogy az önkéntesek egy része az interakciókat és a közös munkát igen fontosnak tartotta, ugyanakkor a magasabb szórásértékek azt mutatják, hogy az egyéni motivációk között már jelentősebb eltérések voltak.

A karrier- és szakmai motivációkkal kapcsolatos „*Karrierorientáció*” állításai, mint a munkatapasztalat szerzése ($M = 2,63$, $SD = 1,25$) vagy az önéletrajzban való szereplés ($M = 2,43$, $SD = 1,29$), alacsonyabb prioritást kaptak, jelezve, hogy bár a szakmai előnyökre is gondoltak egyes önkéntesek, ez nem szerepelt a legfőbb hajtóerők között.

A „*külső jutalmak*” dimenziójában, mint a jegyek vagy ingyenes étkezés már jóval alacsonyabb szerepet kaptak. Az „*Ingyenes élelmiszerellátást akartam kapni az eseményen*” ($M = 1,87$, $SD = 1,11$) kérdés kifejezetten alacsony értéket mutatott, ami arra utal, hogy a válaszadók nem tekintették az úgynevezett materiális juttatásokat fontos motiváló tényezőnek.

Az önkéntesek motivációival kapcsolatos átlagértékek vizsgálva (2. táblázat), az eredmények azt mutatják, hogy a legfontosabb motivációs erő a sport iránti érdeklődés, valamint a társadalmi és közösségi értékek képviselése képezték. A sport iránti szeretetet, mint motiváló tényező, erősen jelen volt a válaszadók között: az „*A sportszeretete motivált*” ($M = 4,03$, $SD = 1,05$) és „*A sportesemények szeretete motivált*” ($M = 4,02$, $SD = 1,05$) kérdések átlagos értékei magasak voltak jelezve, hogy az önkéntesek számára a sport jelentette a fő vonzerőt. Ezen kívül az eseményekhez kapcsolódó sportág szeretete ($M = 3,98$, $SD = 1,12$) is fontos motivációként jelentek meg.

A büszkeség érzésével kapcsolatos állítások is magas értéket mutattak: a „*Büszke vagyok arra, hogy hazám adott otthont ennek a sporteseménynek*” ($M = 4,31$, $SD = 1,11$) kiemelkedő fontosságot mutatott, míg a „*Szerettem volna kifejezni büszkeségemet a közösségem és hazám iránt*” ($M = 3,47$, $SD = 1,29$) valamivel alacsonyabb szinten szerepelt, de még mindig meghatározó volt az önkéntesek számára.

**3. táblázat: Az önkéntesek motivációs állításokkal kapcsolatos véleménye –
eltérések azonosítása a változók mentén. (N= 563)**

Állítások	Szignifikáns eltérések
<i>Az önkéntesség jobb társadalmat teremt.</i>	$M_{\text{lány}} = 4,03$ $M_{\text{férfi}} = 3,69$; $t = 4,06$; $p < 0,01$
<i>Fontosnak éreztem, hogy segítek másokon.</i>	$M_{\text{lány}} = 3,94$ $M_{\text{férfi}} = 3,24$; $t = 8,09$; $p < 0,01$ $M_{\text{alapfokú}} = 2,34$ $M_{\text{középfokú}} = 3,15$ $M_{\text{felsőfokú}} = 3,89$ $F = 11,03$; $p < 0,01$.
<i>Szerettem volna, hogy az önkéntes tapasztalat jól mutasson az önéletrajzomban.</i>	$M_{18-29\text{évesek}} = 2,25$ $M_{60+} = 1,18$; $F = 19,3$; $p < 0,05$
<i>Meg akartam kapni a rendezvény formaruháját ruházatát.</i>	$M_{18-29\text{évesek}} = 2,95$ $M_{60+} = 1,65$; $F = 19,3$; $p < 0,05$
<i>Szerettem volna Interakcióba lépni másokkal</i>	$M_{18-29\text{évesek}} = 1,92$ $M_{60+} = 3,28$; $F = 19,3$; $p < 0,05$
<i>Munkával kapcsolatos tapasztalatokat szerettem volna szerezni.</i>	$M_{18-29\text{éves}} = 2,31$ $M_{60+} = 1,26$; $F = 19,3$; $p < 0,05$
<i>Jegyeket/ingyenes belépőt akartam kapni.</i>	$M_{\text{alapfokú}} = 2,12$ $M_{\text{középfokú}} = 1,43$ $M_{\text{felsőfokú}} = 1,16$; $F = 8,09$ $p < 0,01$

4.3. Az önkéntesek motivációs állításokkal kapcsolatos véleménye – eltérések azonosítása a változók mentén.

Az önkéntesek motivációs állításokkal kapcsolatos véleményében mutatkozó esetleges eltérések azonosítására a szocio-demográfiai változók (társadalmi nem, korcsoport, iskolai végzettség) és a korábbi önkéntes tapasztalat figyelembevételével, kétmintás t-próba és ANOVA-teszt segítségével került sor. A 3. táblázatban csak azok az állítások és háttérváltozók kerülnek bemutatásra, ahol statisztikailag szignifikáns eltérés volt megfigyelhető.

Az „*Önkéntesség jobb társadalmat teremt*” állításra a nők átlagértéke ($M=4,03$) szignifikánsan magasabb, mint a férfiaké ($M=3,69$) ($t=4,06$; $p<0,01$). Hasonló eredmény figyelhető meg a „*Fontosnak éreztem, hogy segítek másokon*” állításnál, ahol a nők ($M=3,94$) szintén magasabb értéket adtak, mint a férfiak ($M=3,24$) ($t=8,09$; $p<0,01$). A különböző iskolai végzettségű csoportok között szignifikáns eltérések figyelhetők meg az „*Önkéntesség jobb társadalmat teremt*” állítással kapcsolatban; a felsőfokú végzettségűek ($M=3,89$) adták a legmagasabb értéket, míg az alacsonyabb végzettségűek ($M=2,34$) a legalacsonyabbat ($F=11,03$; $p<0,01$). A „*Szerettem volna, hogy az önkéntes tapasztalat jól mutasson az önéletrajzomban*” állításnál a fiatalabb korosztály (18-29 évesek) átlagértéke ($M=2,25$) szignifikánsan magasabb, mint a 60 év felettieké ($M=1,18$) ($F=19,3$; $p<0,05$), ami arra utal, hogy a fiatalabb korosztály számára fontosabbak a munkaerőpiaci előnyök szerzése az önkéntes tevékenységek révén.

Ezen kívül a „*Meg akartam kapni a rendezvény formaruháját*” állítással kapcsolatosan a fiatalabbak ($M=2,95$) szignifikánsan nagyobb értéket adtak, mint a 60 év felettiek ($M=1,65$); $F=19,3$; $p<0,05$. Az „*Interakcióba lépjenek másokkal*” állítással a legidősebb korcsoport (60 év felettiek) ($M=3,28$) szignifikánsan magasabb értéket adtak, mint a fiatalabbak ($M=1,92$) ($F=19,3$; $p<0,05$). Ez a társas interakció fontosságát hangsúlyozza az idősebbek számára. A „*Munkával kapcsolatos tapasztalatokat szerettem volna szerezni*” esetében a fiatalabb korosztály ($M=2,31$) szignifikánsan fontosabbnak tartotta, mint a 60 év felettiek ($M=1,26$); $F=19,3$; $p<0,05$. Végül a külső jutalmak dimenziójához tartozó itemek közül a „*Jegyeket/ingyenes belépőt akartam kapni*” az alacsonyabb végzettségűek ($M=2,12$) körében szignifikánsan fontosabb, mint a középfokú ($M=1,43$) és a felsőfokú ($M=1,16$) végzettségűek körében ($F=8,09$; $p<0,01$). Ez azt jelzi, hogy az alacsonyabb végzettségű önkéntesek számára a külső jutalmak, mint például a belépők, fontosabb motiváló tényezőnek számítanak, mint a középfokú vagy felsőfokú végzettségű csoportok számára.

V. Megbeszélés és következtetések

Jelen kutatás az elmúlt években hazánkban rendezett sporteseményeken önkéntes tevékenykedők véleményét vizsgálta 6 motivációs tématerület alapján, 19 állítás mentén. A kutatás azonosította azokat az állításokat, amelyek mentén a vizsgálatba bevont szocio-demográfiai (nem, életkor, iskolai végzettség) és a jövőbeni önkéntes tapasztalat alapján eltérések mutatkoztak az önkéntesek véleményében.

Jelen pályamunka mérőeszköze már nemzetközileg használt kérdőív volt; a korábbi nemzetközi kutatásokban azonosított faktorstruktúrát e minta is tükrözte, és megbízhatóan mérte az önkéntesek motivációit.

A szocio-demográfiai jellemzőket illetően úgy tűnik, hogy továbbra is a nők, a fiatalabbak és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők voltak azok, akik önkéntes tevékenységet folytattak. A korábbi nemzetközi kutatások szerint a nők körében népszerűbb volt az önkéntes szerepvállalás (Hansen és Slagsvold, 2020.) A hazai tanulmányok közül például Nárai és Reisinger (2022) kutatása szerint a korcsoportokat tekintve a legaktívabbak az önkéntes tevékenység végzésében a 25 év alattiak voltak. Jelen kutatásban is hasonló eredmények mutatkoztak, ugyanis a megkérdezettek fele a fiatalabb korosztályt képviselte, 30 év alatti személyek.

Az önkéntes tevékenységet folytatók többsége általában magasabb iskolai végzettséggel rendelkezett (Hansen és Slagsvold 2020; Schlesinger és Gubler, 2016.); ez az eredmény is visszaköszönt jelen kutatás eredményeiben, ugyanis a megkérdezettek több mint 50%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezett.

A nemzetközi sporteseményeken önkénteskedőket a szakirodalom epizodikus önkénteseknek tekinti, ugyanakkor gyakran visszatértek és újra részt vettek a sportesemények szervezési feladataiban (Kim, 2018). Jelen kutatásban a megkérdezettek 71%-a már volt korábban önkéntes valamilyen hazai rendezésű nemzetközi sporteseményen.

A hazai rendezésű sportesemények önkénteseinek indítékai hasonlóak voltak a korábbi nemzetközi szakirodalmi eredményekhez, ugyanakkor néhány esetben eltérés figyelhető meg. Az „értékek kifejezése”, ami az altruizmushoz, a közösségért vállalt segítő szándékokhoz kapcsolódik, hasonló a korábbi nemzetközi kutatások eredményeihez, ahol szintén prioritást jelentett ez az önkéntesek körében (Khoo és Engelhorn, 2011). A sport szeretete is kiemelten fontos volt a válaszadóknak, amely szintén egyezőséget mutat a korábbi szakirodalmi eredményekkel, ahol kiemelték a sport kedveltségének fontosságát a sportesemények

önkénteseinek körében, mint fontos indíték a tevékenység végzésére (Giannoulakis és mtsai., 2007; Kim, 2018). Jelen kutatás válaszadóinak a külső juttatások és a karrierorientációval kapcsolatos kérdések nem voltak igazán fontosak. Bang és Ross (2009) kutatásában is a külső jutalmak voltak a legalacsonyabban rangsorolt tényezők az athéni olimpiai önkénteseinek motivációjában; ugyanakkor más nemzetközi sportesemények kontextusában az önkéntesek a karrierorientációval kapcsolatos indítékokat jóval fontosabbnak gondolták (Khoo és Engelhorn, 2007). A sporteseményen szereplő sportolók sikerei, valamint a rendezésből fakadó médiában való szereplés miatti büszkeségérzet kapcsolódott a rendező város helyi lakosaihoz (Polcsik és mtsai., 2023), de kapcsolódhat az önkéntesekhez is. Jelen kutatás esetében ez kifejezetten magas értéket képviselt, hasonlóan az új személyekkel való kapcsolódások és a közös munka lehetőségeihez.

A motivációs állításokkal kapcsolatos véleményekben a szocio-demográfiai változók és a korábbi önkéntes tapasztalat mentén csak néhány esetben azonosítható szignifikáns eltérés. Hasonló trend figyelhető meg a korábbi szakirodalmakkal összevetve, ugyanis jelen kutatás esetében is a nők voltak azok, akiknek az értékek kifejezéséhez kapcsolódó másokon való segítség fontosabb volt, hasonlóan a Khoo és Engelhorn (2011) kutatási eredményeihez, akik szintén azt találták, hogy a nők ezeket fontosabbnak értékelték, mint a férfi önkéntesek. A külső juttatások és a karrierorientációval kapcsolatos állítások esetében csak a fiatal önkéntesek és a legidősebb korosztályt képviselők között mutatkozott szignifikáns eltérés. A fiatalabbak számára fontosabbak voltak a juttatások, hasonlóan a Bang és Ross (2009) kutatási eredményeihez, akik szerint általában a fiatalabbak inkább érdeklődtek a karrierfejlesztés és a külső jutalmak, például az elvihető formaruha, ingyenes belépők és étkezés iránt. Feltehetően azért, mert még nem rendelkeztek saját egzisztenciával.

Bár jelen kutatás nem reprezentatív mintán alapult, az alapsokaság szocio-demográfiai jellemzői nem voltak ismertek, ugyanakkor a különböző sportágakhoz kapcsolódó hazai rendezésű nemzetközi sportesemények önkénteseire terjedt ki. A korábbi hazai kutatásokkal összevetve viszont, viszonylag nagyobb mintán tudta elemezni az önkéntesek motivációit. Tekintettel arra, hogy az önkéntesek jelentős része fiatal volt, többen 18 év alattiak, így feltételezhető, hogy ők az iskolai közösségi szolgálat (IKSZ) keretein belül vettek részt. A közösségi szolgálattal kapcsolatos kutatás indítása, összekapcsolva az önkéntesek motivációinak vizsgálatával jövőbeli kutatási célt képviselhet. Mindemellett kutatási irány lehet a használt kérdőív magyar nyelvű adaptációja, és megbízhatóságának további tesztelése.

A sportesemények szervezői az önkéntesek motivációinak megismerésével jobban megérthetik a sportesemények önkéntességét befolyásoló tényezőket, amelyek felhasználhatóak az önkéntesek toborzásában és hatékonyabb irányításukban (Schlesinger és Gubler, 2016). Bizonyított tény, hogy a jól szervezett sportesemények növelik az önkéntesek elégedettségét, ezzel hozzájárulnak ahhoz, hogy a résztvevő önkéntesek a későbbiekben is részt vállaljanak hasonló kezdeményezésekben, és visszatérő önkéntesekké váljanak. Az önkéntesek elégedettségének megértése kulcsfontosságú, mert ez hatással van a jövőbeli részvételükre is (Kim, 2018). Javasolt, hogy az önkéntesek olyan feladatokat kapjanak, amelyeket szívesen végeznek, és amelyek valóban hozzáadott értéket tudnak teremteni, és ezt az önkéntesek is annak érezzék. Javasolt, hogy nagyobb hangsúlyt fektessenek a szervezők az önkéntesek kiválasztási folyamatára, a személyes ambícióikra, valamint a meglévő tapasztalataikra. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a sportesemények szervezőinek érdemes figyelembe venniük az önkéntesek motivációs tényezőit a jövőbeli események tervezésekor, hogy növeljék a részvétel színvonalát és fokozzák az általuk nyújtott élmény minőségét.

Összességében jelen pályamunka hozzájárul az önkéntesség és a sportesemények kapcsolatának mélyebb megértéséhez, és betekintést nyújt abba, hogy milyen motivációs tényezők befolyásolják az önkéntesek elköteleződését. A kutatási eredmények hasznosak lehetnek a sportesemények szervezésében, az önkéntes programok fejlesztésében, valamint az önkéntesek és szervezők közötti kommunikáció javításában, hogy az önkéntesek továbbra is a hazai rendezésű sportesemények fontos, minőségi hozzájárulói legyenek.

VI. Felhasznált irodalom

- Bang, H., & Ross, S. D. (2009). Volunteer motivation and satisfaction. *Journal of Venue and Event Management*, 1, 61-77.
- Bartal, A. M. (2023). A közösséghez tartozás, az önkéntesség öröme és a kultúra vonzásában - a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa önkéntesei, a "Ragyogók" jellemzői és motivációi. *Önkéntes Szemle*, 3, 90-116.
- Giannoulakis, C., Wang, C. H., & Gray, D. (2007). Measuring volunteer motivation in mega-sporting events. *Event Management*, 11, 191-200.
- Gósi, Z. (2020). Atipikus munkavégzési formák sporteseményeken= Atypical Work at Sporting Events. *Gradus*, 7, 270-276.
- Hansen, T., & Slagsvold, B. (2020). An "army of volunteers"? Engagement, motivation, and barriers to volunteering among the baby boomers. *Journal of Gerontological Social Work*, 63(4), 335-353.
- Khoo, S., & Engelhorn, R. (2007). Volunteer motivations for the Malaysian Paralympiad. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 4(3), 159-167.
- Khoo, S., & Engelhorn, R. (2011). Volunteer motivations at a national special Olympics event. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 28, 27-39.
- Kim, E. (2018). A systematic review of motivation of sport event volunteers. *World Leisure Journal*, 60, 306-329.
- Kim, E., Fredline, L., & Cuskelly, G. (2018). Heterogeneity of sport event volunteer motivations: A segmentation approach. *Tourism Management*, 68, 375-386.
- Laczkó, T., & Paár, D. (2018). *Társadalmi hatások vizsgálata a 2018. évi hazai rendezésű nemzetközi sportesemények kapcsán*. In: A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon (pp. 77-102).
- Laczkó, T., & Stocker, M. (2020). Economic impact and consumer behavior of domestic spectators in two major international sport events organized in Hungary in 2019. *Studia Univ. Babes-Bolyai Educ. Artis Gymnast*, 65, 5-17.
- Lockstone-Binney, L., Holmes, K., Smith, K., & Baum, T. (2010). Volunteers and volunteering in leisure: *Social science perspectives*. *Leisure studies*, 29(4), 435-455.
- Markos, V. (2016). Közösségi szolgálat vagy önkéntesség? *Educatio*, 25, 444-450.
- Markos, V. (2022). A kórházi önkéntességgel kapcsolatos kihívások és megoldások. *Önkéntes Szemle*, 2, 122-127.
- Mezei, T., Polcsik, B., & Perényi, Sz. (2021). Motivations for community service and sports volunteering at sporting events. *Sport and Health Sciences*, 56-71.
- Nagel, S., Seippel, Ø., Breuer, C., Feiler, S., Elmoose-Østerlund, K., Llopis-Goig, R., & Scheerder, J. (2020). Volunteer satisfaction in sports clubs: A multilevel analysis in 10 European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 55(8), 1074-1093.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.

- Perényi, Sz. (2018). Önkéntes program a FINA világbajnokságon: Társadalomtudományi elméletek szerepe a tervezésben és eredményei a lebonyolításban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 75, 74-75.
- Perényi, Sz., & Kalencsik, M. (2021). Válságkezelés az átmentés érdekében – Az 52. Eucharisztikus kongresszus önkéntes programja. *Önkéntes Szemle*, 1, 78-87.
- Perényi, Sz., & Polcsik, B. (2024). Sportban való érintettség befolyása a sportesemények hatásainak észlelésére a budapesti 2023-as atlétikai világbajnokság példáján. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 25(2), 92
- Polcsik, B., & Perényi, Sz. (2020). A sportesemények társadalmi hatásainak mérése a szervező város lakosságának körében - nemzetközi kitekintés. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 21, 42-52.
- Polcsik, B., Laczkó, T., & Perényi, Sz. (2023). Az Euro 2020 észlelt hatásai: a budapesti lakosok előzetes és az eseményt követő percepcióinak összehasonlító elemzése. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 24(4/104), 5-12.
- Rehberg, W. (2005). Altruistic individualists: Motivations for international volunteering among young adults in Switzerland. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 16, 109-122.
- Reisinger, A., & Nárai, M. (2022). Érték és értékteremtés vállalati megközelítésből-elmélet és gyakorlat. *Civil Szemle*, 19(3), 5-27.
- Schlesinger, T., & Gubler, R. (2016). Motivational profiles of sporting event volunteers. *Sport in Society*, 19, 1419-1439.
- Szűcs, N., & Fejes, J. B. (2024). A Tanodák működése és a tanodai önkéntesség keretei. *Önkéntes Szemle*, 4, 31-54.